ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ
της 9ης Νοεμβρίου 1995 *

Στην υπόθεση C-479/93,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση της Pretura circondariale di Vicenza (Ιταλία) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

Andrea Francovich

και

Ιταλικής Δημοκρατίας

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία και το κύρος του άρθρου 2 της οδηγίας 80/987/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 20ής Οκτωβρίου 1980, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με την προστασία των μισθωτών σε περίπτωση αφερεγγυότητος του εργοδότη (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/004, σ. 35),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

συγκείμενο από τους G. C. Rodríguez Iglesias, Πρόεδρο, K. N. Κακούρη, J.-P. Puissochet, G. Hirsch, προέδρους τμήματος, G. F. Mancini, F. A. Schockweiler, J. C. Moitinho de Almeida, P. J. G. Kapteyn, C. Gulmann (εισηγητή), P. Jann και H. Ragnemalm, δικαστές,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

γενικός εισαγγελέας: Γ. Κοσμάς
γραμματέας: D. Louterman-Hubeau, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— ο Francovich, εκπροσωπούμενος από τους C. Mondin, A. Campesan και A. Dal Ferro, δικηγόρους Vicenza,

— η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον U. Leanza, προϊστάμενο της Υπηρεσίας Διπλωματικών Διαφορών του Υπουργείου Εξωτερικών, επικουρούμενο από τον O. Fiumara, avvocato dello Stato,

— η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους E. Röder και B. Kloke, αντιστοίχως Ministerialrat και Regierungsrat στο ομοσπονδιακό Υπουργείο Οικονομίας,

— η Ελληνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον Φ. Γεωργακόπουλο, πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, και την Κ. Γρηγορίου, δικαστική αντιπρόσωπο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους,

— το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ενώσεως, εκπροσωπούμενο από τον G. Maganza και τη Σ. Κυριακοπούλου, μέλη της Νομικής Υπηρεσίας,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον L. Gussetti, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, επικουρούμενο από τον A. Juste Ruiz, δημόσιο υπάλληλο κράτους μέλους αποσπασμένο στην υπηρεσία αυτή,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις του Francovich, εκπροσωπούμενο από τους A. Campesan και A. Dal Ferro, της Ιταλικής Κυβερνήσεως, εκπροσωπούμενης από τον D. Del Gaizo, avvocato dello Stato, της Ελληνικής Κυβερνήσεως, εκπροσωπούμενης από την Κ. Γρηγορίου, της Κυβερνήσεως του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενης από την L. Nicoll, του Treasury Solicitor's Department, επικουρούμενης από τον Ch. Vajda, barrister, του Συμβουλίου, εκπροσωπούμενου από τον G. Maganza και τη Σ. Κυριακοπούλου, και της Επιτροπής, εκπροσωπούμενης από τον L. Gussetti, κατά τη συνεδρίαση της 3ης Μαΐου 1995,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 11ης Ιουλίου 1995,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με διάταξη της 16ης Δεκεμβρίου 1993, που περιήλθε στο Δικαστήριο στις 24 Δεκεμβρίου 1993, ο Pretore di Vicenza υπέβαλε, δυνάμει του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ, δύο προδικαστικά ερωτήματα ως προς την ερμηνεία και το κύρος του άρθρου 2 της οδηγίας 80/987/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 20ής Οκτωβρίου 1980, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με την προστασία των μισθωτών σε περίπτωση αφερεγγυότητος του εργοδότη (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/004, σ. 35, στο εξής: οδηγία).

2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ του Francovich και της Ιταλικής Δημοκρατίας κατόπιν αγωγής αποζημιώσεως που ασκήθηκε κατά του Δημοσίου, εν συνεχεία της εκπρόθεσμης εφαρμογής της οδηγίας.

3 Κατά το άρθρο 11, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής, τα κράτη μέλη υπείχαν την υποχρέωση να θεσπίσουν τις αναγκαίες νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις για να συμμορφωθούν προς την οδηγία εντός προθεσμίας που έληξε στις 23 Οκτωβρίου 1983. Επειδή η Ιταλική Δημοκρατία δεν τήρησε την υποχρέωση αυτή, το Δικαστήριο αναγνώρισε την παράβαση της Ιταλικής Δημοκρατίας με απόφαση της 2ας Φεβρουαρίου 1989, 22/87, Επιτροπή κατά Ιταλίας (Συλλογή 1989, σ. 143).

4 Ο Francovich, ο οποίος είχε εργαστεί ως μισθωτός σε επιχείρηση της Vicenza, αλλά δεν είχε εισπράξει παρά μόνο σποραδικές προκαταβολές επί του μισθού του, άσκησε αγωγή ενώπιον της Pretura circondariale di Vicenza. Το δικαστήριο αυτό υποχρέωσε την εναγόμενη επιχείρηση να καταβάλει το ποσό των 6 000 000 ιταλικών λιρών (LIT) περίπου. Κατά την εκτέλεση της αποφάσεως, ο αρμόδιος δικαστικός επιμελητής αναγκάστηκε να συντάξει έκθεση κατασχέσεως μη εμφαίνουσα περιουσιακά στοιχεία.

5 Δεδομένου ότι η οδηγία εξακολουθούσε πάντοτε να μην έχει μεταφερθεί στην ιταλική έννομη τάξη, ο Francovich άσκησε ενώπιον του ίδιου δικαστηρίου αγωγή ζητώντας να αναγνωριστεί ότι το ιταλικό Δημόσιο υποχρεούται, κατ' εφαρμογήν της οδηγίας, να διασφαλίσει την είσπραξη των απαιτήσεων του ενάγοντος από τον εργοδότη του ή, επικουρικώς, την καταβολή αποζημιώσεως προς αποκατάσταση της ζημίας που υπέστη από τη μη μεταφορά της οδηγίας στο εσωτερικό δίκαιο.

6 Κατά τον ίδιο χρόνο, η Bonifaci και τριάντα τρεις άλλοι εργαζόμενοι μιας επιχειρήσεως, η οποία είχε κηρυχθεί σε κατάσταση πτωχεύσεως, άσκησαν παρόμοια αγωγή ενώπιον της Pretura circondariale di Bassano del Grappa.

7 Τα δύο εθνικά δικαστήρια που επελήφθησαν των υποθέσεων υπέβαλαν ταυτόσημα προδικαστικά ερωτήματα ως προς το άμεσο αποτέλεσμα των διατάξεων της οδηγίας και το δικαίωμα προς αποκατάσταση των ζημιών που προκλήθηκαν αναφορικά με τις διατάξεις της οδηγίας οι οποίες δεν έχουν άμεσο αποτέλεσμα. Απαντώντας στα ερωτήματα αυτά, το Δικαστήριο, με την απόφαση

της 19ης Νοεμβρίου 1991, C-6/90 και C-9/90, Francovich και Bonifaci κ.λπ. (Συλλογή 1991, σ. I-5357), έκρινε ότι οι διατάξεις της οδηγίας που καθορίζουν τα δικαιώματα των εργαζομένων πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι, αφενός, οι ενδιαφερόμενοι δεν μπορούν να επικαλεστούν τα δικαιώματα αυτά κατά του κράτους ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων ελλείψει εμπροθέσμων μέτρων εφαρμογής και, αφετέρου, το κράτος μέλος υποχρεούται να αποκαταστήσει τις ζημίες που προκλήθηκαν στους ιδιώτες λόγω μη μεταφοράς της οδηγίας στο εσωτερικό του δίκαιο.

8 Στις 27 Ιανουαρίου 1992, η Ιταλική Κυβέρνηση εξέδωσε το νομοθετικό διάταγμα 80 μεταφέροντας την οδηγία στο εσωτερικό δίκαιο (GURI αριθ. 36 της 13ης Φεβρουαρίου 1992).

9 Από τη διάταξη περί παραπομπής προκύπτει ότι αυτό το νομοθετικό διάταγμα περιόρισε, για το παρελθόν, τη δυνατότητα αποκαταστάσεως των ζημιών που προέκυψαν από την εκπρόθεσμη μεταφορά της οδηγίας στην ιταλική έννομη τάξη για τους μισθωτούς των οποίων οι εργοδότες υπόκεινται σε διαδικασίες συλλογικής ικανοποιήσεως των πιστωτών τους. Αντιθέτως, για το μέλλον, διασφαλίζει στους μισθωτούς όλων των αφερέγγυων εργοδοτών, οι οποίοι υπόκεινται ή όχι σε συλλογικές διαδικασίες ικανοποιήσεως των πιστωτών, την αμοιβή της παρασχεθείσας εργασίας κατά τους τρεις τελευταίους μήνες της συμβάσεως εργασίας.

10 Το εθνικό δικαστήριο παρατηρεί, εξάλλου, ότι στην ιταλική έννομη τάξη υπάρχουν αρκετές κατηγορίες εργοδοτών οι οποίοι αποκλείονται από τις διαδικασίες συλλογικής ικανοποιήσεως των πιστωτών τους. Ακριβώς, ο Francovich έχει εργαστεί σε εργοδότη ο οποίος δεν υπάγεται σε μια τέτοια διαδικασία, αλλά η κατάσταση αφερεγγυότητάς του είναι προφανής και προκύπτει, μεταξύ άλλων, από το ότι οι ατομικές διαδικασίες εκτελέσεως που κινήθηκαν εναντίον του δεν τελεσφόρησαν.

11 Λαμβάνοντας υπόψη τα προαναφερθέντα, ο Pretore di Vicenza εκφράζει τις αμφιβολίες του ως προς την ερμηνεία που έδωσε η Ιταλική Δημοκρατία στο άρθρο 2 της οδηγίας. Έτσι, υπέβαλε στο Δικαστήριο τα εξής προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Πρέπει το άρθρο 2 της οδηγίας 80/987/ΕΟΚ να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι οι εργαζόμενοι που λαμβάνονται υπόψη και προστατεύονται από την οδηγία είναι *μόνο και αποκλειστικά* οι παρέχοντες εξηρτημένη εργασία σε εργοδότες οι οποίοι, κατά την οικεία έννομη τάξη, υπάγονται σε διαδικασίες που έχουν ως αντικείμενο την από την περιουσία τους συλλογική ικανοποίηση των πιστωτών;

2) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο προηγούμενο ερώτημα 1 — και ως εκ τούτου, σε περίπτωση κατά την οποία η οδηγία προστατεύει μόνο τους εργαζομένους που παρέχουν εξηρτημένη εργασία σε εργοδότες οι οποίοι υπόκεινται σε διαδικασίες που έχουν ως αντικείμενο την από την περιουσία τους συλλογική ικανοποίηση των πιστωτών — πρέπει να κριθεί έγκυρο το άρθρο 2 της οδηγίας υπό το φως της αρχής της ισότητας και της απαγορεύσεως των διακρίσεων;»

Επί του πρώτου ερωτήματος

12 Με το πρώτο του ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν η οδηγία πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι εφαρμόζεται αποκλειστικά στους μισθωτούς των οποίων οι εργοδότες, σύμφωνα με το οικείο εθνικό δίκαιο, υπάγονται σε διαδικασίες που έχουν ως αντικείμενο την από την περιουσία τους συλλογική ικανοποίηση των πιστωτών τους.

13 Κατά τις τρεις πρώτες αιτιολογικές σκέψεις της οδηγίας,

«(...) είναι αναγκαία η θέσπιση διατάξεων για την προστασία των μισθωτών σε περίπτωση αφερεγγυότητος του εργοδότη, ιδίως για τη διασφάλιση της πληρωμής των ανεξόφλητων απαιτήσεών τους, λαμβανομένης υπόψη της αναγκαιότητας μιας ισόρροπης οικονομικής και κοινωνικής αναπτύξεως στην Κοινότητα»·

«(...) μεταξύ των κρατών μελών εξακολουθούν να υπάρχουν διαφορές σχετικά με την έκταση της προστασίας των μισθωτών στο ζήτημα αυτό· (...) πρέπει να καταβληθούν προσπάθειες για τον περιορισμό των διαφορών αυτών, που δύνανται να έχουν άμεση επίπτωση στη λειτουργία της κοινής αγοράς»·

«(...) για τους λόγους αυτούς είναι σκόπιμο να προωθηθεί η προσέγγιση των νομοθεσιών στο συγκεκριμένο θέμα, επί το προοδευτικότερο κατά την έννοια του άρθρου 117 της Συνθήκης».

14 Η κύρια υποχρέωση που η οδηγία επιβάλλει στα κράτη μέλη συνίσταται, κατά το άρθρο 3, στη δημιουργία οργανισμών εγγυήσεως οι οποίοι να διασφαλίζουν την πληρωμή στους μισθωτούς των ανεξόφλητων απαιτήσεων που απορρέουν από συμβάσεις εργασίας ή από σχέσεις εργασίας και αφορούν την αμοιβή για χρόνο πριν από μια ορισμένη ημερομηνία.

15 Το πρώτο τμήμα της οδηγίας, το οποίο περιλαμβάνει τα άρθρα 1 και 2, περιέχει το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής και ορισμένους ορισμούς.

16 Κατά το άρθρο 1, παράγραφος 1, «η (...) οδηγία ισχύει για τις απαιτήσεις των μισθωτών από συμβάσεις εργασίας ή από σχέσεις εργασίας κατά εργοδοτών σε κατάσταση αφερεγγυότητας κατά την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 1».

Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, «ένας εργοδότης θεωρείται ότι βρίσκεται σε κατάσταση αφερεγγυότητας:

α) αν έχει ζητηθεί η έναρξη διαδικασίας προβλεπομένης από τις νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις του ενδιαφερομένου κράτους μέλους, κατά της περιουσίας του εργοδότη με σκοπό τη συλλογική ικανοποίηση των πιστωτών του και η οποία επιτρέπει να ληφθούν υπόψη απαιτήσεις αναφερόμενες στο άρθρο 1, παράγραφος 1,

και

β) η αρμόδια αρχή δυνάμει των ανωτέρω νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων:

— είτε αποφάσισε την έναρξη της διαδικασίας,

— είτε διαπίστωσε ότι η επιχείρηση ή η εγκατάσταση του εργοδότη έκλεισε οριστικά και ότι η ανεπάρκεια των διαθεσίμων ενεργητικών στοιχείων δεν δικαιολογεί την έναρξη της διαδικασίας».

17 Με την προαναφερθείσα απόφαση Francovich και Bonifaci κ.λπ., σκέψη 14, το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι, για να εξακριβωθεί αν ένα πρόσωπο πρέπει να θεωρηθεί ως δικαιούχος βάσει της οδηγίας, το δικαστήριο πρέπει να εξακριβώσει, αφενός, αν ο ενδιαφερόμενος έχει την ιδιότητα του μισθωτού δυνάμει του εθνικού δικαίου και αν αποκλείεται, κατά το άρθρο 1, παράγραφος 2, και το παράρτημα της, από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας, κατόπιν δε, αφετέρου, αν συντρέχει περίπτωση καταστάσεως αφερεγγυότητας κατά το άρθρο 2 της οδηγίας.

18 Από τη διατύπωση της τελευταίας αυτής διατάξεως προκύπτει ότι, για να θεωρηθεί ότι ένας εργοδότης τελεί σε κατάσταση αφερεγγυότητας, είναι αναγκαίο, πρώτον, οι νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις του οικείου κράτους μέλους να προβλέπουν διαδικασία στρεφόμενη κατά της περιουσίας του εργοδότη και αποβλέπουσα στη συλλογική ικανοποίηση των πιστωτών του· δεύτερον, να επιτρέπεται, στο πλαίσιο της διαδικασίας αυτής, να λαμβάνονται υπόψη οι απαιτήσεις των μισθωτών που απορρέουν από συμβάσεις ή σχέσεις εργασίας· τρίτον, να έχει ζητηθεί η κίνηση της διαδικασίας, και τέταρτον, η αρμόδια αρχή, σύμφωνα με τις προαναφερθείσες εθνικές διατάξεις, να έχει αποφασίσει την κίνηση της διαδικασίας ή να έχει διαπιστώσει ότι η επιχείρηση ή η εγκατάσταση του εργοδότη έκλεισε οριστικά και ότι η ανεπάρκεια των διαθέσιμων στοιχείων του ενεργητικού δεν δικαιολογεί την κίνηση της διαδικασίας.

19 Φαίνεται, επομένως, ότι ο κοινοτικός νομοθέτης περιόρισε ρητά το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας κατά τρόπον ώστε να μη μπορούν να επικαλεστούν τα δικαιώματα που θεσπίζει η οδηγία μισθωτοί οι οποίοι συνδέονται με σύμβαση ή με σχέση εργασίας με εργοδότη ο οποίος, σύμφωνα με τις ισχύουσες στο οικείο κράτος μέλος διατάξεις, δεν μπορεί να υπαχθεί σε διαδικασία συλλογικής ικανοποιήσεως των πιστωτών. Πράγματι, ένας τέτοιος εργοδότης δεν μπορεί να περιέλθει σε «κατάσταση αφερεγγυότητας» υπό την ειδική έννοια που έχει ο όρος αυτός στην οδηγία.

20 Η γραμματική ερμηνεία του άρθρου 2 της οδηγίας, μολονότι μπορεί να έχει ως συνέπεια ότι η ρυθμιζόμενη με την οδηγία προστασία διαφέρει από ένα κράτος μέλος σε άλλο λόγω των διαφορετικών εθνικών συστημάτων συλλογικής ικανοποιήσεως των πιστωτών, δεν μπορεί να αναιρεθεί από επιχειρήματα αντλούμενα από τον σκοπό που διακηρύσσεται με την πρώτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας. Συγκεκριμένα, μολονότι ο κοινοτικός νομοθέτης θεώρησε γενικώς ότι, αφενός, ήταν αναγκαία η θέσπιση διατάξεων για την προστασία των μισθωτών σε περίπτωση αφερεγγυότητας του εργοδότη, αφετέρου, περιόρισε τον συγκεκριμένο στόχο της δράσεώς του στη μείωση των διαφορών που υπήρχαν μεταξύ των κρατών μελών ως προς την προστασία των μισθωτών σ' αυτόν τον τομέα. Επομένως, αυτή η γραμματική ερμηνεία συμφωνεί προς τη μερική εναρμόνιση που επιδιώκεται με την οδηγία.

21 Επομένως, στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι η οδηγία πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι έχει εφαρμογή σε όλους τους μισθωτούς, με εξαίρεση τις κατηγορίες που περιλαμβάνονται στο παράρτημά της, των οποίων οι εργοδότες, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο στο οποίο υπάγονται, μπορούν να υπόκεινται σε διαδικασία στρεφόμενη κατά της περιουσίας τους και αποβλέπουσα στη συλλογική ικανοποίηση των πιστωτών τους.

Επί του δευτέρου ερωτήματος

22 Με το δεύτερο ερώτημα, το εθνικό δικαστήριο ερωτά εάν η οδηγία, κατά το μέτρο που δεν προστατεύει τους μισθωτούς οι οποίοι συνδέονται με εργοδότες οι οποίοι υπόκεινται σε διαδικασίες στρεφόμενες κατά της περιουσίας τους και αποβλέπουσες στη συλλογική ικανοποίηση των πιστωτών τους, είναι έγκυρη ενόψει της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως.

23 Προκαταρκτικά επιβάλλεται η υπόμνηση ότι, κατά πάγια νομολογία, η αρχή της ίσης μεταχειρίσεως απαιτεί οι παρεμφερείς καταστάσεις να μην αντιμετωπίζονται κατά τρόπο διαφορετικό, εκτός εάν αυτή η διαφοροποίηση δικαιολογείται αντικειμενικώς (βλ. απόφαση της 13ης Δεκεμβρίου 1994, C-306/93, SMW Winzersekt, Συλλογή 1994, σ. I-5555, σκέψη 30).

24 Παρατηρείται επίσης ότι η οδηγία εκδόθηκε βάσει του άρθρου 100 της Συνθήκης ΕΟΚ και έχει ως σκοπό να προωθήσει την προσέγγιση των εθνικών νομοθεσιών επί το προοδευτικότερο, κατά την έννοια του άρθρου 117 της ίδιας Συνθήκης.

25 Στο πλαίσιο της ασκήσεως των εξουσιών που παρέχονται με το άρθρο 100 της Συνθήκης στα κοινοτικά όργανα, επιβάλλεται να αναγνωριστεί στα όργανα αυτά κάποιο περιθώριο εκτιμήσεως όσον αφορά κυρίως τη δυνατότητα να

προβαίνουν στην εναρμόνιση κατά στάδια, ενόψει των ιδιαιτεροτήτων του θέματος που υπόκειται σε συντονισμό και του ότι η θέσπιση τέτοιων διατάξεων εναρμονίσεως είναι γενικώς δυσχερής εφόσον προϋποθέτει την εκ μέρους των αρμοδίων κοινοτικών οργάνων εκπόνηση, με βάση διάφορες και περίπλοκες εθνικές διατάξεις, κοινών κανόνων οι οποίοι να είναι σύμφωνοι προς τους στόχους που καθορίζονται με τη Συνθήκη και εγκρίνονται ομοφώνως από τα μέλη του Συμβουλίου (βλ. αποφάσεις της 29ης Φεβρουαρίου 1984, 37/83, Rewe-Zentrale, Συλλογή 1984, σ. 1229, και της 18ης Απριλίου 1991, C-63/89, Assurances du Crédit κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, Συλλογή 1991, σ. I-1799).

26 Από την πρόταση οδηγίας που υπέβαλε η Επιτροπή στο Συμβούλιο στις 13 Απριλίου 1978 (ΕΕ 1978, C 135, σ. 2) προκύπτει ότι, πριν από την έκδοση της οδηγίας, υπήρχαν ήδη σε αρκετά κράτη μέλη οργανισμοί που είχαν ως σκοπό να διασφαλίζουν τα δικαιώματα των εργαζομένων σε περίπτωση αφερεγγυότητας του εργοδότη, με πολύ διαφορετικά ωστόσο συστήματα, πλην όμως οι οργανισμοί αυτοί δεν υπήρχαν σε ορισμένα κράτη μέλη.

27 Λαμβάνοντας υπόψη την κατάσταση αυτή, η επέκταση σε όλα τα κράτη μέλη της υποχρεώσεως συστάσεως οργανισμών με σκοπό τη διασφάλιση των δικαιωμάτων των μισθωτών σε περίπτωση αφερεγγυότητας του εργοδότη, όπως αυτή καθορίζεται στο άρθρο 2, παράγραφος 1, της οδηγίας, συνιστά ασφαλώς πρόοδο προς την κατεύθυνση της βελτιώσεως των συνθηκών διαβιώσεως και εργασίας του εργατικού δυναμικού στο σύνολο της Κοινότητας, καθώς και της σταδιακής εναρμονίσεως των νομοθεσιών στον τομέα αυτό.

28 Υπό τις περιστάσεις αυτές και ενόψει των δυσχερειών καθορισμού μιας έννοιας περί αφερεγγυότητας ικανής να έχει εφαρμογή κατά τρόπο μονοσήμαντο στα διάφορα κράτη μέλη παρά τις σημαντικές διαφορές που υπάρχουν μεταξύ των αντιστοίχων συστημάτων τους, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, στο πλαίσιο της προστασίας που παρέχεται με την οδηγία στους μισθωτούς, η διαφοροποίηση των μισθωτών αναλόγως του αν ο εργοδότης τους υπόκειται ή όχι στη διαδικασία συλλογικής ικανοποιήσεως των πιστωτών απορρέει από μια έννοια περί

αφερεγγυότητας που βασίζεται σε ένα καθαυτό αντικειμενικό κριτήριο και δικαιολογείται από τις εν λόγω δυσχέρειες εναρμονίσεως.

29 Επομένως, στο δεύτερο ερώτημα προσήκει η απάντηση ότι από την εξέταση της οδηγίας, κατά το μέτρο που αυτή δεν προστατεύει παρά μόνον τους μισθωτούς οι οποίοι συνδέονται με εργοδότες οι οποίοι υπόκεινται στρεφόμενες σε διαδικασίες κατά της περιουσίας τους και αποβλέπουσες στη συλλογική ικανοποίηση των πιστωτών τους, δεν προέκυψε κανένα στοιχείο ικανό να επηρεάσει το κύρος της ενόψει της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως.

Επί των δικαστικών εξόδων

30 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Ιταλική, η Γερμανική, η Ελληνική Κυβέρνηση και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, καθώς και το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ενώσεως και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, που κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε με διάταξη της 16ης Δεκεμβρίου 1993 η Pretura circondariale di Vicenza, αποφαίνεται:

1) Η οδηγία 80/987/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 20ής Οκτωβρίου 1980, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με την προστασία των

μισθωτών σε περίπτωση αφερεγγυότητας του εργοδότη, πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι έχει εφαρμογή σε όλους τους μισθωτούς, με εξαίρεση τις κατηγορίες που περιλαμβάνονται στο παράρτημά της, των οποίων οι εργοδότες, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο στο οποίο υπάγονται, μπορούν να υπόκεινται σε διαδικασία στρεφόμενη κατά της περιουσίας τους και αποβλέπουσα στη συλλογική ικανοποίηση των πιστωτών τους.

2) **Από την εξέταση της προαναφερθείσας οδηγίας, κατά το μέτρο που αυτή δεν προστατεύει παρά μόνον τους μισθωτούς οι οποίοι συνδέονται με εργοδότες οι οποίοι υπόκεινται σε διαδικασίες στρεφόμενες κατά της περιουσίας τους και αποβλέπουσες στη συλλογική ικανοποίηση των πιστωτών τους, δεν προέκυψε κανένα στοιχείο ικανό να επηρεάσει το κύρος της ενόψει της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως.**

Rodríguez Iglesias Κακούρης Puissochet

Hirsch Mancini Schockweiler

Moitinho de Almeida Kapteyn Gulmann

Jann Ragnemalm

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 9 Νοεμβρίου 1995.

Ο Γραμματέας

R. Grass

Ο Πρόεδρος

G. C. Rodríguez Iglesias